

doen we de treurige ervaring op, dat de kwakzalvers bloeiende zaken drijven. Onder die kwakzalvers zijn er velen met praktische menschenkennis en gaan we terug naar de vroegere periode, naar de periode van de praktische menschenkennis zonder wetenschappelijke psychologie, dan is het zoo goed als zeker, dat teleurstelling ons deel zal moeten zijn.

Ik stel me den gang van zaken aldus voor, de psychiater zij vóór alles clinicus, het klinisch onderzoek moet de voornaamste plaats blijven innemen. Wat door Wernicke en zijne leerlingen Bonhoeffer, Heilbronner, Liepmann, op klinisch gebied gegeven werd, is van veel gewicht voor de wetenschap. Nauwkeurig observeeren is hierbij noodig, gepaard met het gebruik van methoden, die zoo eenvoudig mogelijk moeten zijn.

In de eerste plaats komen hiervoor de klinieken in aanmerking en in de tweede plaats de gestichten, waar tot heden toe door het groote aantal patiënten, aan de gestichts-geneesheeren toevertrouwd, en de geringe „Anregung”, belangrijke problemen, waarvan ik met name de onderscheiding der dementieën wil noemen, grootendeels onopgelost bleven. De fijnere methoden van onderzoek zullen voornamelijk voor de laboratoria der klinieken gereserveerd moeten blijven, terwijl het histopathologisch onderzoek met eenige moeite ook in de gestichten kan plaats vinden. Men moet echter voor oogèn blijven houden, dat men aan de natuurwetenschappelijke methode alleen niet genoeg heeft, al kost het kracht, dit weet ik bij eigen ervaring, tot die erkenenis te komen, in verband met de opleiding, die we genoten hebben. Voor een juist inzicht in de psychopathologie dienen we de psychologie wetenschappelijk te beoefenen. De „Psychologie ohne Seele” is geen psychologie in den waren zin des woords.

Zou ik dus een antwoord moeten geven op de in den aanvang gestelde vraag, dan zouden we die vraag niet direct bevestigend kunnen beantwoorden. Maar we zijn niet zonder moed voor de toekomst. We hebben ook in Nederland een reeks van werkers op dit gebied, die vóór alle dingen de wetenschap hoog willen houden. Daarbij is echter noodig, dat men zich klaar bewust is, welk doel men bereiken wil en welke wegen men bewandelen moet.